

door **Luc François**

In juni 2000 verscheen de 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende'. Dit werk werd samengesteld door een werkgroep die in 1996 in de schoot van 'De Plate' werd opgericht en die daarmee gehoor gaf aan de herhaalde oproepen van wijlen Walter Debrock, Jan Dreesen en Daniël Farasyn om de publicaties over het Oostendse verleden bijeen te brengen. Deze publicatie verscheen als deel 8 in de reeks 'Oostendse Historische Publicaties' van het Stadsarchief Oostende¹.

Een historische bibliografie is een geordend overzicht van publicaties, die – wat de inhoud betreft - thematisch, chronologisch en geografisch tot eenzelfde eenheid behoren. In deze bibliografie werden de volgende ordeningscriteria gehanteerd:

- geografisch: het gebied binnen de grenzen van het huidige Oostende. Enkel werken waarin dit gebied het uitsluitende of het voornaamste onderdeel was, werden weerhouden. Op die manier vermeden we al te algemene werken te moeten opnemen.

- chronologisch: vanaf de vroegste geschiedenis tot heden.

- thematisch: alle aspecten van de Oostendse geschiedenis werden weerhouden.

Wat de vorm betreft, is deze bibliografie een retrospectieve bibliografie: in het jaar 2000 wordt achterom gekeken naar wat tussen 1800 en 1998/1999 over Oostende werd geschreven.

Het samenstellen van een bibliografie heeft altijd tot doel een stimulans te vormen voor het historisch onderzoek. Zonder systematisch overzicht van wat voorgangers reeds presteerden, is elke vorser haast gedwongen hetzij telkens zelf op zoek te gaan naar wat reeds geschreven werd, hetzij vanaf nul te herbeginnen.

Zoals in het voorwoord van de bibliografie werd geschreven en zoals ook tijdens de persvoorstelling werd benadrukt, is een bibliografie nooit volledig en is de samenstelling ervan een proces dat nooit af is: veel hangt af van de criteria die door de samenstellers werden gehanteerd en van de interpretatie ervan. Bovendien worden de samenstellers van een 'nieuwe' bibliografie geconfronteerd met een braakliggend terrein: de omvang van de oogst is in zo'n geval immers niet te voorspellen. Dit was ook zo bij de redactie van de 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende': hoeveel vindplaatsen moesten worden opgezocht en welke tijdschriften moesten worden geëxcerpeerd om tot een betrouwbaar eindresultaat te komen, was bij de aanvang niet in te schatten. De vraag van de werkgroep om op- en aanmerkingen en aanvullingen in te sturen, was dan ook

¹ Luc François, m.m. v. Jan Dreesen, Daniël Farasyn, Gilberte Farasyn-Schepens, Pieter François, Ferdinand Gevaert, Freddy Hubrechtsen, Jan Parmentier, Ivan Van Hyfte, Claudia Vermaut, Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende, Oostende, Stadsarchief Oostende, 2000, 370 p. (Oostendse Historische Publicaties, 8) (te koop aan 950 BEF, na overschrijving van het bedrag + 80 BEF verzendingskosten op rekeningnummer 091-0065420-71 van de Stadskas, Stadhuis, Vindictivelaan 1, 8400 Oostende met vermelding "104/161/02-OHP 8" of contante betaling in de Stadskas, Stadhuis, Vindictivelaan 1, 8400 Oostende).

geen uiting van valse bescheidenheid, maar een oprechte oproep met de bedoeling om in de toekomst naar een nog beter resultaat te kunnen streven. De reactie van de heer Jean Beckmann werd dan ook dankbaar aanvaard en zal bij de verdere uitbouw van het initiatief zeker worden betrokken.

Hierboven schreef ik reeds dat elke bibliografie het historisch onderzoek verder moet ondersteunen en stimuleren: elke individuele vorser kan bijgevolg baat hebben bij de consultatie ervan. Maar een retrospectieve bibliografie (m.a.w. een bibliografie die terugblijkt op de productie uit een bepaalde periode: hier alles sinds 1800) kan, na grondig onderzoek, ook een precies beeld geven over het reilen en zeilen in het beschreven historisch wereldje (hier: het Oostendse). Het is dan ook mijn bedoeling om, op basis van een kwantitatieve analyse, een beeld te schetsen van de kenmerken van het historisch onderzoek over Oostende. Dit gebeurt aan de hand van een aantal concrete vragen, waarop een berekend en geteld antwoord wordt geformuleerd. Een aantal cijfers kunnen alleen worden vastgesteld en beschreven; bij een aantal andere kan naar een verklaring worden gezocht.

Vooraf moet duidelijk worden gesteld dat 'aantallen' op zich geen volledig beeld van de historiografische activiteit geven. Alle nummers uit de bibliografie worden hier gelijk behandeld: een boek, dat soms het resultaat is van jarenlang geduldig en intelligent zoekwerk, staat hier gelijk aan een kort artikeltje, dat misschien niet meer is dan een haastig geschreven kattedelletje. Elk oordeel over de kwaliteit van de bijdragen is hier niet aan de orde: er wordt gepeild naar de evolutie in de belangstelling, het gebruikte medium, de themata, de periodes, de auteurs, ... Een tweede voorafgaande opmerking is dat in deze bijdrage wordt vertrokken van de versie van de 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende', zoals die in juni 2000 is verschenen: de kwaliteiten en de eventuele gebreken ervan werken uiteraard door in wat hier volgt.

In de 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende' ontbreekt het nummer 2226: nadat het zetwerk was voltooid, werd nog een 'dubbel' ontdekt en uiteraard geëlimineerd. Er wordt hier dus uitgegaan van 5914 nummers.

1. De gehele oogst

Van de 5914 nummers konden er 333 niet worden gedateerd. Voor zover dit relevant is, wordt deze laatste categorie in de hiernavolgende tabellen onder de rubriek 's.d.' opgenomen. De overige 5581 zijn hierna per decennium samengeteld en in tabel- en grafiekvorm weergegeven. We bemerken een gestadige toename in de loop van de 19^e en de 20^e eeuw. Bij de eeuwwisseling (van 1900) tellen we voor het eerst een honderdtal publicaties per jaar. We stellen ook een negatieve knik vast in de decennia waarin de twee wereldoorlogen worden gesitueerd. Vanaf 1970 staan we voor een explosieve toename van het aantal publicaties. De uitgave van het tijdschrift 'De Plate' is daar zeker niet vreemd aan (zie verder). De verklaring voor de daling in het net afgesloten decennium (1990-1999) is ook bij 'De Plate' te zoeken: de beslissing om langere artikels te publiceren (eventueel in afleveringen) heeft natuurlijk effect op het

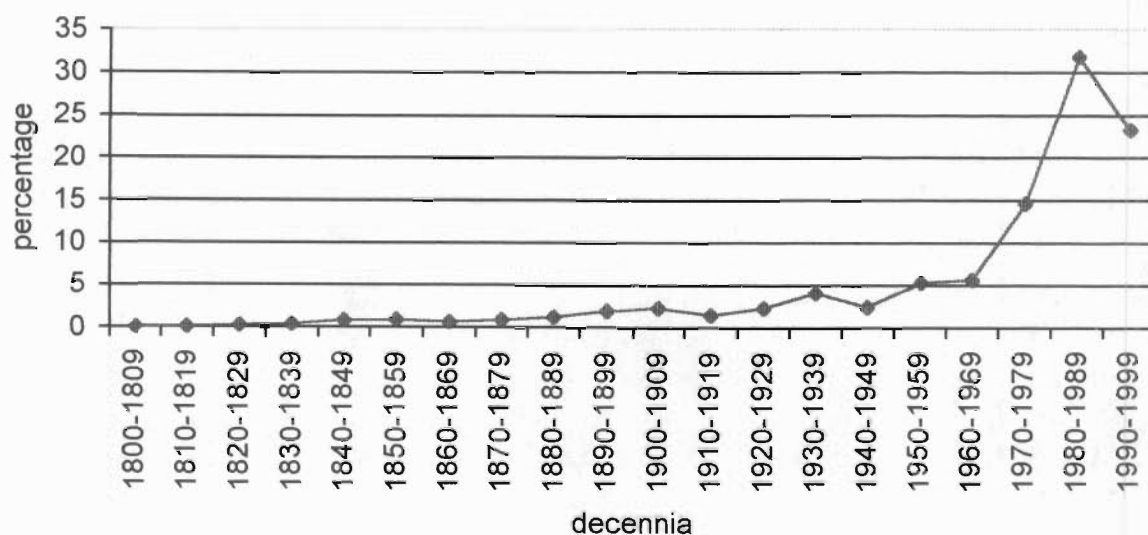
aantal gepubliceerde artikels in het totaal. Andere verklaringen voor de daling in de jaren negentig komen verder in deze bijdrage aan bod.

Tussen 1800 en 1969 tellen we 1698 titels (30.4 % van het totale aantal gepubliceerde boeken en artikels); sinds 1970 tellen we er 3883 (69.6 %). Met andere woorden, van elke drie titels uit de voorbije twee eeuwen, zijn er twee bijzonder recent. Deze cijfers maken meteen duidelijk waarom er bij de in de inleiding geciteerde personen, zelf alledrie heel actief op het vlak van Oostendse geschiedschrijving, in de laatste decennia behoefte ontstond naar een systematische bibliografie: de vloed aan artikels kon er immers toe leiden door de bomen het bos niet meer te zien.

tabel 1 publicaties per decennium

Decennia	Nominaal	Percentage	Decennia	Nominaal	Percentage
1800-1809	4	0.1	1900-1909	126	2.3
1810-1819	6	0.1	1910-1919	76	1.4
1820-1829	11	0.2	1920-1929	126	2.3
1830-1839	23	0.4	1930-1939	221	4.0
1840-1849	42	0.8	1940-1949	136	2.4
1850-1859	52	0.9	1950-1959	296	5.3
1860-1869	33	0.6	1960-1969	312	5.6
1870-1879	53	0.9	1970-1979	815	14.6
1880-1889	69	1.2	1980-1989	1773	31.8
1890-1899	105	1.9	1990-1999	1302	23.3
			Totaal	5581	

grafiek 1 publicaties per decennium

2. De oogst in chronologische schuifjes

De thematische opbouw van de 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende' is parallel aan deze van talrijke andere initiatieven en is in hoge mate geïnspireerd op de structuur van de lopende 'Bibliografie van de Geschiedenis van België', die sinds het einde van de tweede wereldoorlog jaarlijks verschijnt in het 'Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis', eerst onder leiding van Jan Dhondt en sinds vele decennia onder leiding van Romain Van Eenoo. De 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende' opent met een reeks naslagwerken en hulpwetenschappen. Het tweede hoofdstuk bevat een groot aantal 'algemene werken', die per definitie periode-overschrijdend zijn. De overgrote meerderheid van de publicaties is echter bij één van de grote chronologische schijven van het verleden ondergebracht. Elk van deze periodes is op zijn beurt thematisch opgedeeld.

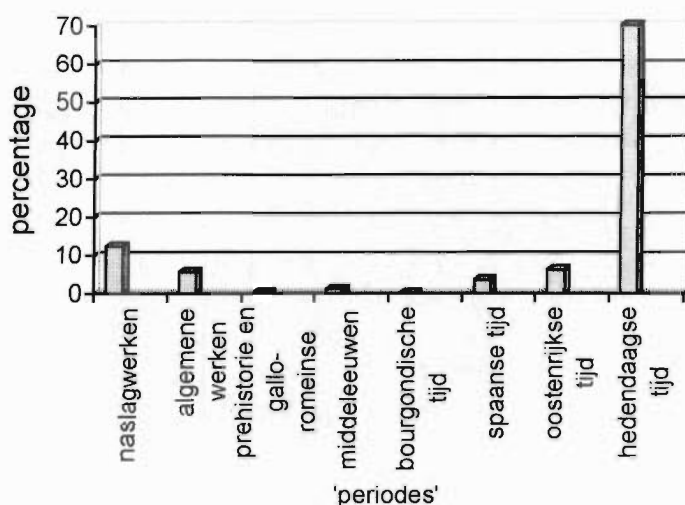
In de 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende' gaat de allergrootste aandacht naar de 'hedendaagse periode', dit is de periode van de Franse en Brabantse Revoluties tot heden. Zonder dat dit hier nu al cijfermatig kan worden onderbouwd, kan wellicht worden gesteld dat dit een afwijking is van het algemene, Belgische beeld. De 'Middeleeuwen' en de 'Bourgondische periode' worden erg stiefmoederlijk behandeld: samen minder dan 1.5 % van de gepubliceerde boeken en artikels! De 'Spaanse' en 'Oostenrijkse' tijd (die samen toch drie eeuwen uitmaken), moet het met amper 10 % stellen, hoewel de traditionele 'hoogtepunten' als het Beleg van Oostende, de Oostendse Compagnie en de periode van Oostende als Vrijhaven in deze tijd worden gesitueerd.

Deze verhoudingen hebben natuurlijk veel te maken met de typisch Oostendse situatie op het vlak van bronnen: het bestand is – op lokaal vlak althans – voor deze vroegere periodes bijzonder schaars, terwijl het voor de 19^e en 20e eeuw veel overvloediger is. Bovendien stelt het gebruik van 'hedendaags' bronnenmateriaal minder technische problemen, wat het toegankelijker maakt, ook voor de amateur-historicus. Toch is deze overaccentuering van de hedendaagse periode niet zonder risico's: een onveranderlijk, eventueel clichématig overgeleverd beeld van de periode vóór 1800 zou er wel eens het gevolg kunnen van zijn.

tabel 2 aantal publicaties per 'periode'

'periode'	Nominaal	Percentage	'periode'	Nominaal	Percentage
Naslagwerken	732	12.4	Bourgondische tijd	10	0.2
Algemene werken	337	5.7	Spaanse tijd	219	3.7
Prehistorie en Gallo-Romeinse tijd	26	0.4	Oostenrijkse tijd	380	6.4
Middeleeuwen	72	1.2	Hedendaagse tijd	4138	70.0
			Totaal	5914	

grafiek 2 publicaties per 'periode'

3. Boek of artikel: een tijdsgebonden keuze

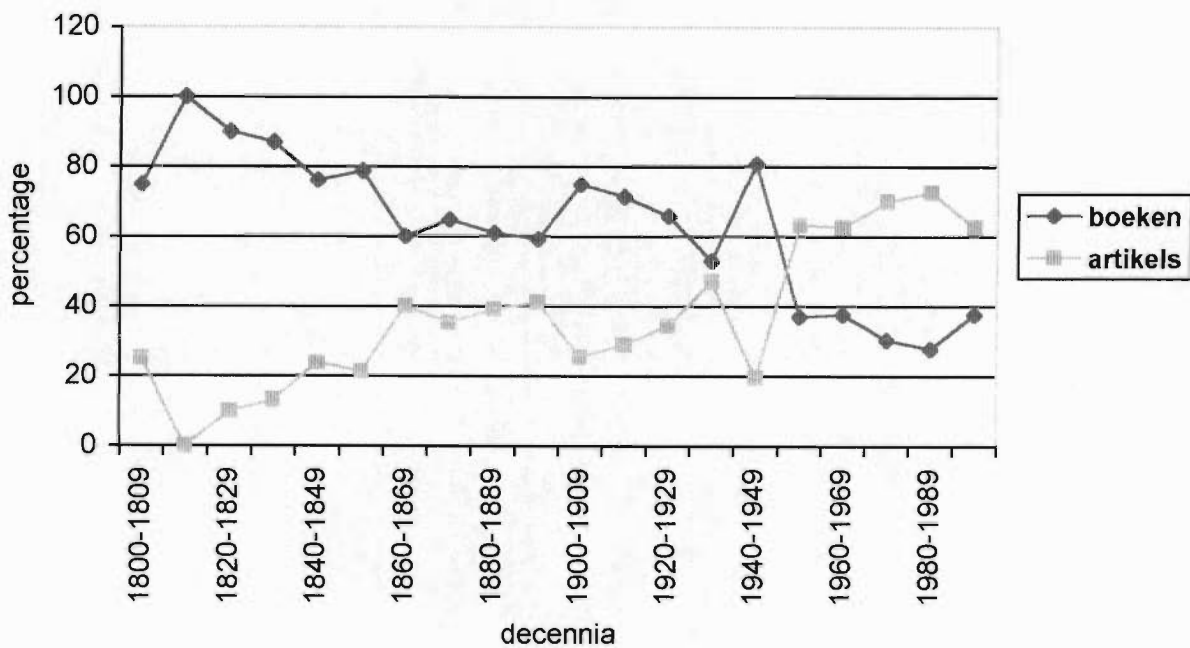
Van de 5914 titels uit de bibliografie, verschenen er 2369 in boekvorm (40.1 %) en 3545 als artikel (59.9 %). Doorheen de tijd is dit echter geen constante verhouding geweest. Tot het midden van de 20^e eeuw was het aantal boeken duidelijk in de meerderheid. In de eerste helft van de 20^e eeuw stijgt het relatieve aandeel van de tijdschriftartikels: in de jaren dertig zijn beide aantallen nagenoeg gelijk; maar de oorlogsgebeurtenissen verstoren deze evolutie en tonen een terugkeer naar de vroegere verhoudingen. In de naoorlogse periode bedraagt het aandeel van de artikelen ruim tweederden van het totale aantal publicaties. Dit impliceert dus dat het verschijnsel 'tijdschrift' in hoofdzaak een na-oorlogs fenomeen is. Bovendien kunnen we stellen dat de tijdschriften steeds gespecialiseerder worden en zich – zowel thematisch als chronologisch en geografisch – op een steeds 'beprekter' gebied concentreren. De professionalisering van de opleidingen, maar ook de toegenomen vrije tijd en financiële mogelijkheden van een meerderheid van de bevolking zijn daar stellig verklaringen voor: hoe meer vrije tijd en hoe groter welvaart, hoe meer tijdschriften kunnen worden gekocht en hoe meer er dus worden gemaakt. Vandaar dat deze evolutie gepaard gaat met een toename van het aantal historische en heemkundige kringen en tijdschriften (voor geheel België in 1992: 488 kringen; ruim 1000 historische tijdschriften!)² De grote vraag is of dit overweldigend aanbod de kwaliteit steeds ten goede komt: wanneer auteurs 'alles' kwijt kunnen en redacties steeds in copijnoed zitten, verlaagt de kwaliteitsdrempel automatisch. Overleg tussen redacties, het vastleggen van kwaliteitscriteria, het instellen van leescommissies die de opvolging van deze criteria nakijken, het bepalen van prioriteiten, ... zijn relatief eenvoudige technieken om op korte tijd wat aan dit euvel te verhelpen.

² Luc François, 'Lokale geschiedenis voorbij de kerktoren', in: *Tussen herinnering en hoop. Geschiedenis en samenleving*, Leuven, Davidsfonds, 1998, pp. 124-125.

tabel 3 boeken en artikels per decennium

	Boeken		Artikels		Totaal Nominaal
	Nominaal	Percentage	Nominaal	Percentage	
s.d.	210		123		
1800-1809	3	75.0	1	25.0	4
1810-1819	6	100.0	0	0.0	6
1820-1829	10	90.0	1	10.0	11
1830-1839	20	87.0	3	13.0	23
1840-1849	32	76.2	10	23.8	42
1850-1859	41	78.8	11	21.2	52
1860-1869	21	60.0	12	40.0	33
1870-1879	33	64.7	20	35.3	53
1880-1889	42	60.9	27	39.1	69
1890-1899	62	59.0	43	41.0	105
1900-1909	94	74.6	32	25.4	126
1910-1919	54	71.1	22	28.9	76
1920-1929	88	65.7	38	34.3	126
1930-1939	117	52.9	104	47.1	221
1940-1949	79	80.6	57	19.4	136
1950-1959	110	36.9	186	63.1	296
1960-1969	116	37.5	196	62.5	312
1970-1979	247	30.3	568	69.7	815
1980-1989	494	27.7	1279	72.3	1773
1990-1999	488	37.5	813	62.5	1302

grafiek 3 boeken en artikels per decennium

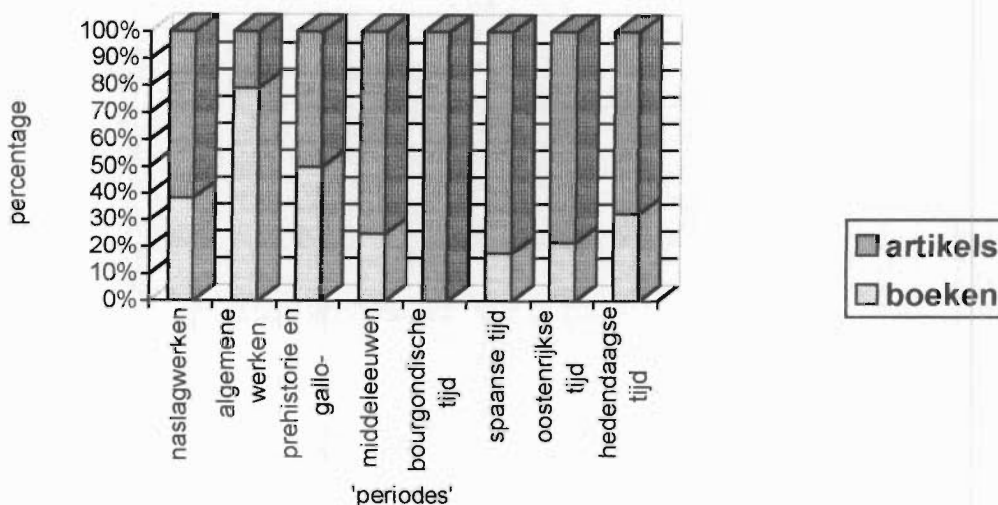

De verhouding tussen het aantal boeken en artikels is ook afhankelijk van de 'periode' waarover wordt gepubliceerd: hoe recenter, hoe meer boeken. Dit sluit aan bij wat hierboven reeds werd beschreven. In verband met de 'hedendaagse geschiedenis' is de informatie gemakkelijker toegankelijk en kan dus 'sneller' voldoende informatie voor een boek worden bijeengebracht. Het grote aandeel van de boeken bij de algemene werken wordt bepaald door het periodeoverschrijdende karakter van deze publicaties en door het flink aantal familiegeschiedenissen in deze rubriek.

tabel 4 boeken en artikels per 'periode'

	Boeken		Artikels		Totaal Nominaal
	Nominaal	Percentage	Nominaal	Percentage	
Naslagwerken	280	38.3	452	61.7	732
Algemene werken	267	79.2	70	20.8	337
Prehistorie en Gallo-Romeinse tijd	13	50.0	13	50.0	26
Middeleeuwen	18	25.0	54	75.0	72
Bourgondische tijd	0	0.0	10	100.	10
Spaanse tijd	39	17.8	180	82.2	219
Oostenrijkse tijd	83	21.8	297	78.2	380
Hedendaagse tijd	1344	32.5	2794	67.5	4138
Totaal	2044		3870		5914

grafiek 4 boeken en artikels per 'periode'

4. De keuze van het tijdschrift

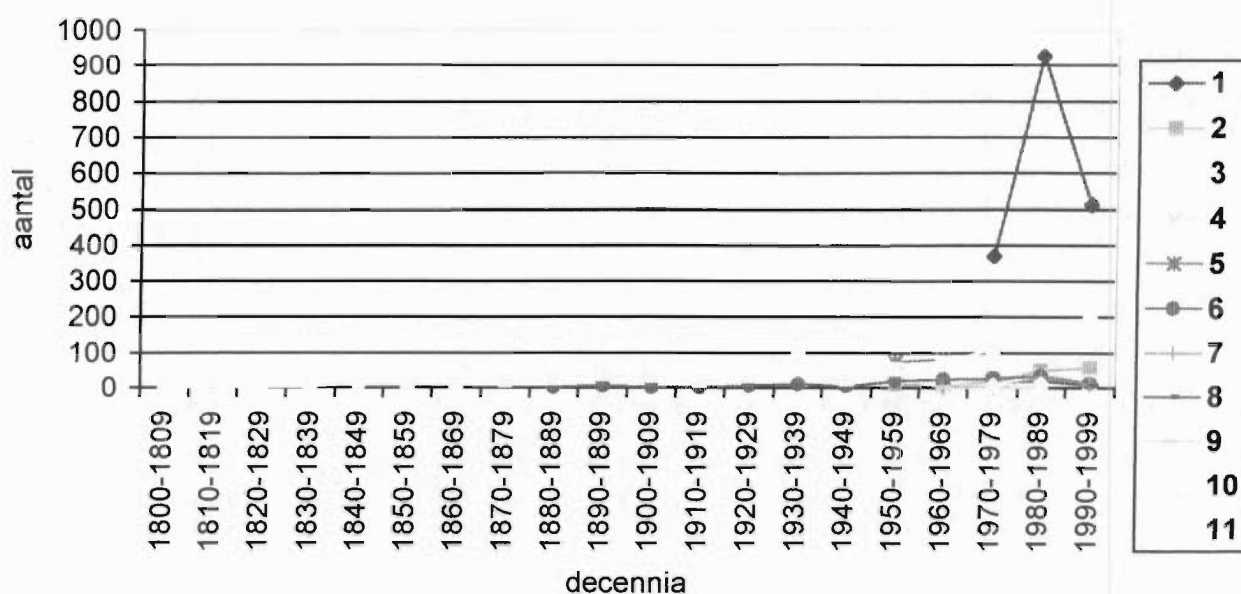
Zoals reeds eerder gezegd, valt de spectaculaire stijging van het aantal publicaties over het verleden van Oostende (vanaf 1970) samen met de stichting van het tijdschrift 'De Plate'. De hiernavolgende tabel en grafiek tonen dit overduidelijk aan. Alle andere tijdschriften – ook deze uit de rest van de 'top-10' blijven ver achter en treden niet uit de schaduw van 'De Plate'. Het aantal artikels in rubriek 11 (alle andere tijdschriften) neemt toe (in tegenstelling tot die in de 'top-tien'): ook hier stellen we dus weer een toenemende versplintering vast, met risico op dalende kwaliteit.

tabel 5 artikels, opgenomen in de vaakst aangehaalde tijdschriften³

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
s.d.	4	1	1						59		60
1800/9											1
1810/9											0
1820/9											1
1830/9											3
1840/9											10
1850/9											11
1860/9											12
1870/9											20
1880/9						1					25
1890/9						5					38
1900/9						1					31
1910/9						2					20
1920/9						5					32
1930/9			2			11					90
1940/9			30			4					23
1950/9		11	28		75	20					52
1960/9		8	3	3	81	23	2	1	2		72
1970/9	369	17		28		28	2	4		7	113
1980/9	925	48		40		32	29	20	2	13	170
1990/9	512	58		15		12	11	8			196

³ 1: De Plate; 2: Neptunus; 3: Wandelaer-Sur l'eau; 4: Jaarboek Heemkring Ter Cuere; 5: Ostend Flash; 6: Bieckorf; 7: Het Visserijblad; 8: Roepsteen; 9: Contactblad Vrije Visserijschool 'Paster Pype'; 10: Schuttevaer; 11: alle andere tijdschriften.

grafiek 5 publicaties in de 10 voornaamste tijdschriften

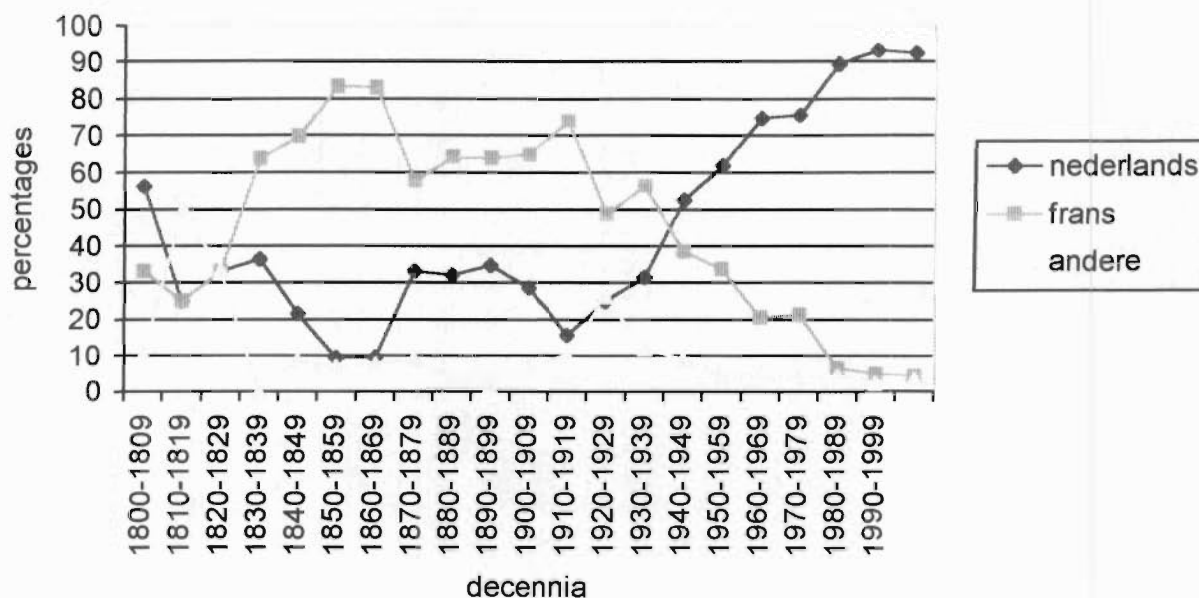
5. Het taalgebruik: een Belgische evolutie?

Wie in de Belgisch/Vlaamse context terugblijkt op publicaties van de voorbije twee eeuwen, wordt onvermijdelijk geconfronteerd met de typisch Belgische taal- en communautaire kwestie. Dé taal van de Vlaamse intellectuelen en publicisten was lange tijd het Frans en dit wordt uiteraard ook weerspiegeld in de boeken en artikels over de Oostendse geschiedenis. We tellen 4611 Nederlandstalige publicaties (77.9 %), 1037 Franstalige (17.5 %), 145 Engelstalige (2.5 %), 62 Duitstalige (1.0 %) en 17 andere (0.3 %). Maar ook dat gegeven is uiteraard doorheen de tijd ge-evolveerd. Tot in de jaren '30 haalde het aantal Franstalige publicaties de bovenhand: 75.4 % in de eerste helft van de 19^e eeuw; 66.9 % in de tweede helft van de 19^e eeuw; 53.5 % tussen 1900 en 1929 en daarna per decennium dalend van 38.5 % in de jaren dertig tot 4.4 % in de jaren negentig., met 9.4 % als gemiddelde voor de periode 1930-1999. Het schrijvende en lezende publiek werd dus steeds meer een preciese afspiegeling van de globale Oostendse bevolking. Het is evident dat dit een gunstige evolutie is geweest: net zoals in andere sectoren is het nog maar normaal dat de bevolking het democratische recht heeft om de geschiedenis in de eigen taal te beschrijven en te leren kennen. Anderzijds moeten ook de huidige historici die zich over het verleden van Oostende buigen, zich afvragen of ze zich met hun belangrijkste publicaties niet ook naar de wereld buiten Oostende moeten richten en of ze zich eventueel, naast het Nederlands, niet ook van een andere taal moeten bedienen. Door het Oostendse verleden niet als doel op zich, maar als 'casus' te bestuderen, kunnen niet-Oostendse en ook niet-Nederlandstalige tijdschriften in producten van eigen bodem geïnteresseerd zijn.

tabel 6 taalverhoudingen

	Nederlands		Frans		Andere		Totaal
	Nominaal	Percentage	Nominaal	Percentage	Nominaal	Percentage	Nominaal
s.d.	187	56.2	113	33.3	33	10.5	333
1800/9	1	25.0	1	25.0	2	50.0	4
1810/9	2	33.3	2	33.3	2	33.3	6
1820/9	4	36.4	7	63.6	0	0.0	11
1830/9	5	21.7	16	69.6	2	8.7	23
1840/9	4	9.5	35	83.3	3	7.1	42
1850/9	5	9.6	43	82.7	4	7.7	52
1860/9	11	33.3	19	57.6	3	9.1	33
1870/9	17	32.1	34	64.2	2	3.8	53
1880/9	24	34.8	44	63.8	1	1.4	69
1890/9	30	28.6	68	64.8	7	6.7	105
1900/9	20	15.9	93	73.8	13	10.3	126
1910/9	19	25.0	37	48.7	20	26.3	76
1920/9	40	31.7	71	56.3	15	11.9	126
1930/9	116	52.5	85	38.5	20	9.0	221
1940/9	84	61.8	46	33.8	6	4.4	136
1950/9	221	74.7	61	20.6	14	4.7	296
1960/9	236	75.6	66	21.2	10	3.2	312
1970/9	727	89.2	53	6.5	35	4.3	815
1980/9	1653	93.2	86	4.9	34	1.9	1773
1990/9	1205	92.5	57	4.4	40	3.1	1302
Totaal	4611	77.9	1037	17.5	266	4.6	5914

grafiek 6 taalverhoudingen

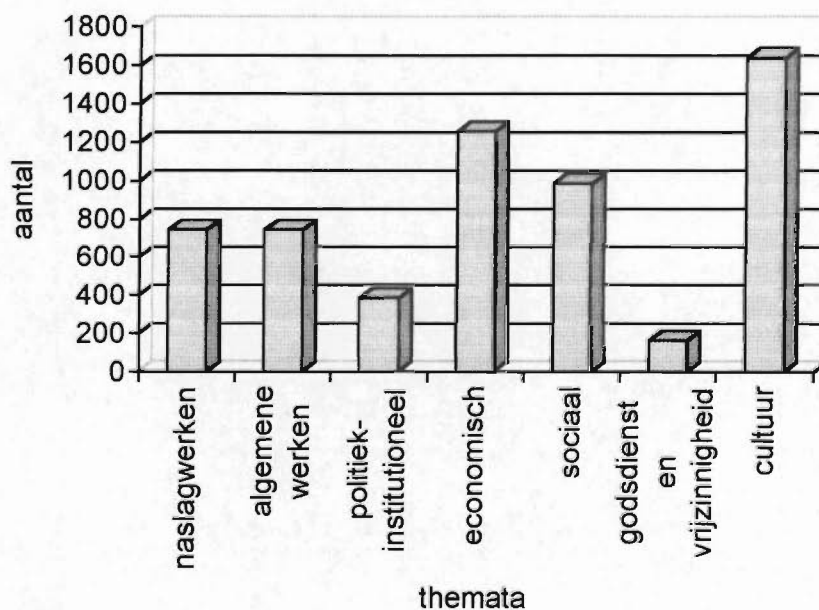
6. De behandelde themata: welke onderwerpen krijgen de meeste aandacht?

Hierboven werd reeds gezegd dat de 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende' – naast het overzicht van naslag- en algemene werken – grote tijdsgebonden rubrieken bevat. Op hun beurt zijn deze thematisch ingedeeld. We kunnen ook nagaan hoeveel aandacht er – ongeacht de periode – aan deze themata is besteed. De traditionele rubrieken daarin zijn: politiek- institutionele, economische en sociale geschiedenis, geschiedenis van godsdienst en vrijzinnigheid en cultuurgeschiedenis. Om na te gaan of de Oostendse casus gelijklopend is aan dan wel verschillend is ten opzichte van andere, zou een grondig vergelijkend onderzoek moeten worden doorgevoerd. Mijn ervaringen met bibliografieën laten me echter toe – maar misschien ben ik hier te voortvarend – te stellen dat een aantal rubrieken afwijken ten opzichte van het algemene beeld: 'politiek-institutionele geschiedenis' (partijen, verkiezingen, de tweede wereldoorlog, ...) en 'geschiedenis van godsdienst en vrijzinnigheid' (religiositeit, vereningsleven, kerk-staat-relatie, georganiseerde vrijzinnigheid, ...) zijn hier erg karig bedeed. Het thema 'cultuurgeschiedenis' (beeldende en plastische kunsten, architectuur, ...) is in Oostende echter bijzonder uitvoerig behandeld. Met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan hier worden gesteld dat dit in andere bibliografieën (lokaal of niet) niet het geval is. Is Oostende een stad waar het kunst- en cultuurgebeuren altijd en overal zo'n dominante plaats heeft ingenomen? En, zo ja, is dit dan zo sterk, dat dit gegeven dan de aandacht van de andere thema's kan wegtrekken?

tabel 7 publicaties per thema

Thema	Nominaal	Percentage
Naslagwerken	744	12.6
Algemene werken	744	12.6
Politiek-institutionele geschiedenis	382	6.5
Economische geschiedenis	1254	21.2
Sociale geschiedenis	987	16.7
Godsdienst en vrijzinnigheid	164	2.8
Cultuurgeschiedenis	1639	27.6
Totaal	5914	100.0

grafiek 7 publicaties per thema

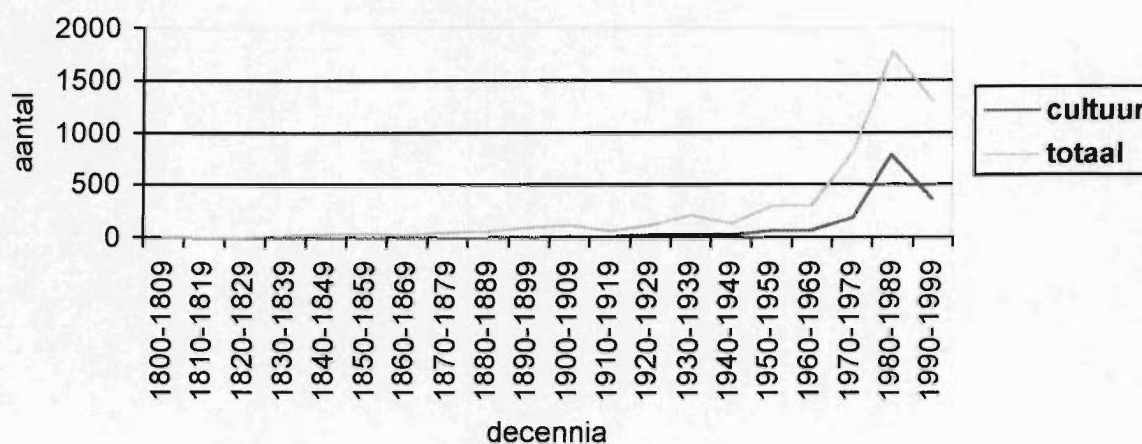

Uit tabel 8 blijkt dat de procentuele verhouding tussen alle rubrieken doorheen de tijd opvallend constant blijft. Dit is niet zo voor wat betreft de rubriek 'cultuurgeschiedenis'. De grote toename van het aantal artikels over 'cultuurgeschiedenis' is te situeren in de periode vanaf 1970. Dit is in die mate opvallend dat de evolutie binnen de rubriek 'cultuurgeschiedenis' de globale evolutie bepaalt (zie tabel 8). We staan hier dus overduidelijk voor een 'vertekend' beeld.

Tabel 8 publicaties per thema en per decennium

	Naslagwerken		Algem. werken		Politiek-institut.		Economisch		Sociaal		Godsd. & vrijz.		Cultuur		Totaal
	Nomin	Percent	Nomin	Percent	Nomin	Percent	Nomin	Percent	Nomin	Percent	Nomin	Percent	Nomin	Percent	Nomin
1800/9	1	25.0	2	50.0	1	25.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4
1810/9	0	0.0	4	66.6	1	16.7	1	16.7	0	0.0	0	0.0	0	0.0	6
1820/9	0	0.0	7	63.6	0	0.0	0	0.0	2	18.2	0	0.0	2	18.2	11
1830/9	1	4.3	11	47.8	2	8.7	7	30.4	2	8.7	0	0.0	0	0.0	23
1840/9	4	9.5	8	19.0	8	19.0	7	16.7	11	26.2	0	0.0	4	9.5	42
1850/9	4	7.7	11	21.2	7	13.5	1	1.9	24	46.2	2	3.8	3	5.8	52
1860/9	1	3.0	6	18.2	5	15.2	4	12.1	13	39.4	4	12.1	0	0.0	33
1870/9	1	1.9	15	28.3	5	9.4	4	7.5	18	34.0	7	13.2	3	5.7	53
1880/9	6	8.7	17	24.6	3	4.3	10	14.5	16	23.2	13	18.8	4	5.8	69
1890/9	15	14.3	20	19.0	9	8.6	31	29.5	20	19.0	5	4.8	5	4.8	105
1900/9	9	7.1	21	16.7	5	4.0	37	29.4	34	27.0	4	3.2	16	12.7	126
1910/9	9	11.8	31	40.8	6	7.9	8	10.5	11	14.5	1	1.3	10	13.2	76
1920/9	12	9.5	36	28.6	6	4.8	33	26.2	11	8.7	2	1.6	26	20.6	126
1930/9	25	11.3	35	15.8	5	2.3	83	37.6	26	11.8	7	3.2	40	18.1	221
1940/9	17	12.5	19	14.0	8	5.9	58	42.6	12	8.8	0	0.0	22	16.2	136
1950/9	20	6.8	36	12.2	18	6.1	93	31.4	54	18.2	6	2.0	69	23.3	296
1960/9	27	8.7	52	16.7	24	7.7	92	29.5	38	12.2	7	2.2	72	23.1	312
1970/9	166	20.4	88	10.8	55	6.7	162	19.9	134	16.4	15	1.8	194	23.8	815
1980/9	221	12.5	129	7.3	113	6.4	253	14.3	234	13.2	35	2.0	788	44.4	1773
1990/9	163	12.5	118	9.1	79	6.1	270	20.7	268	20.6	38	2.9	366	28.1	1302
totaal	702	12.6	666	11.9	360	6.5	1154	20.7	929	16.6	146	2.6	1624	29.1	5581

grafiek 8 cultuur t.o.v. totaal

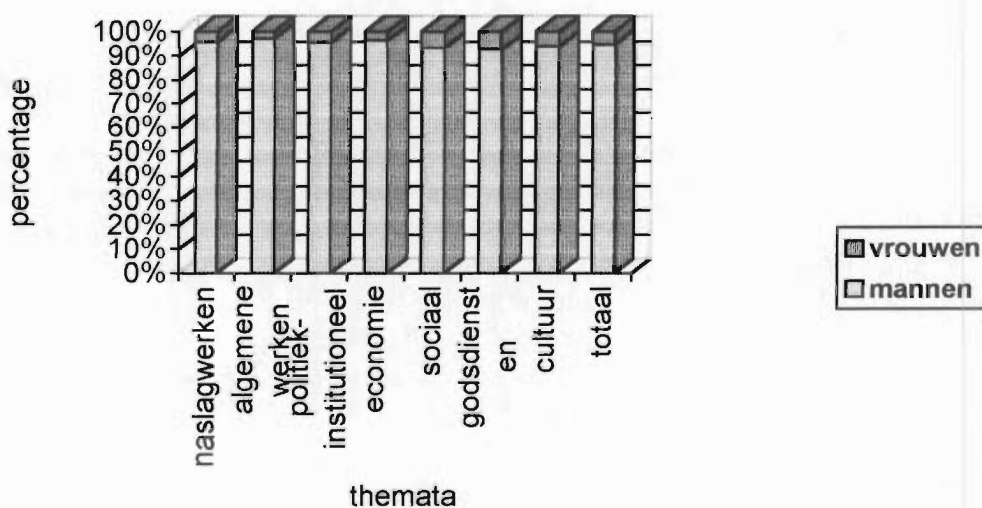
7. Wie schrijft, die blijft: voeren mannen of vrouwen de pen?

Tijdens de persvoorstelling van de 'Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende' sprak ik als volgt over het optreden van de vrouwen in het Oostende historische wereldje: 'We noteerden ook dat vrouwen slechts sporadisch als individu en nooit als groep zijn bestudeerd; terwijl ze door de eeuwen heen de meerderheid van de bevolking uitmaakten. We stelden terzelfdertijd ook vast dat vrouwen maar een fractie van de auteurs uit deze Bibliografie uitmaken en dat daar tot op vandaag nog weinig verandering is ingekomen.' We kunnen dit nu precieser bekijken. Bij niet minder dan 896 titels konden we het geslacht van de auteur niet achterhalen: het ontbreken van de voornaam of soms ook van de initialen bleek – zeker bij oudere werken – een moeilijk te nemen hindernis. Tegenover 4738 mannelijke auteurs (94.4 %) staan er 280 vrouwelijke (5.6 %). Hoe klein de aantallen ook zijn, toch merken we dat er bepaalde themata zijn die meer door vrouwelijke auteurs worden behandeld dan andere. In de rubrieken sociale geschiedenis (7.6 %), godsdienst en vrijzinnigheid (10.6 %) en cultuurgeschiedenis (6.2 %) scoren vrouwelijke auteurs boven het gemiddelde. In de sectoren – over het algemeen als 'hardere' sectoren aanzien – scoren de mannelijke auteurs boven hun gemiddelde: naslagwerken, algemene werken, politieke en economische geschiedenis.

tabel 9 de auteurs per thema

Thema	Mannen		Vrouwen		Totaal Nominaal
	Nominaal	Percentage	Nominaal	Percentage	
Naslagwerken	633	95.61	29	4.4	662
Algemene werken	503	96.0	21	4.0	524
Politiek- institutioneel	287	94.7	16	5.3	303
Economische geschiedenis	1000	95.7	45	4.3	1045
Sociale geschiedenis	775	92.5	64	7.6	838
Godsdienst en vrijzinnigheid	101	89.4	12	10.6	113
Cultuurgeschiedenis	1439	93.8	95	6.2	1534
Totaal	4738	94.4	280	5.6	5018

grafiek 9 auteurs per thema

De verhouding mannen-vrouwen is – als maatschappelijk fenomeen – uiteraard aan verandering onderhevig geweest doorheen de 19^e en 20^e eeuw. Bij de auteurs, vermeld in de hier besproken bibliografie is dat niet anders. Tussen 1800 en 1949 tellen we maar 11 titels van de hand van vrouwelijke auteurs (op een totaal van 1083 is dit welgeteld 1 %). Tussen 1950 en vandaag is dit 265 op een totaal van 4498, of 5.9 %. Dit cijfer evolueerde van 4.4 % in de jaren vijftig tot 7.1 % in de jaren negentig. Het is duidelijk dat de gelijke kansen hier nog niet zijn gerealiseerd. Dit heeft alles te maken met de vrije tijdsbesteding. Terwijl in het professionele leven er wettelijke maatregelen zijn afgedwongen om tot een gelijke behandeling van vrouwen en mannen te komen, is het duidelijk dat dit nog niet heeft geleid tot een mentaliteitswijziging bij zowel vrouwen als mannen.

De activiteiten buiten het professionele blijven aan stereotiepe rollen gebonden. Terwijl de man zijn hobby beoefent (lezen en schrijven over lokale geschiedenis), moet de vrouw haar 'hobby?!' (schoonmaken, boodschappen, koken, ...) beoefenen. Er is nog heel veel werk aan de winkel ...

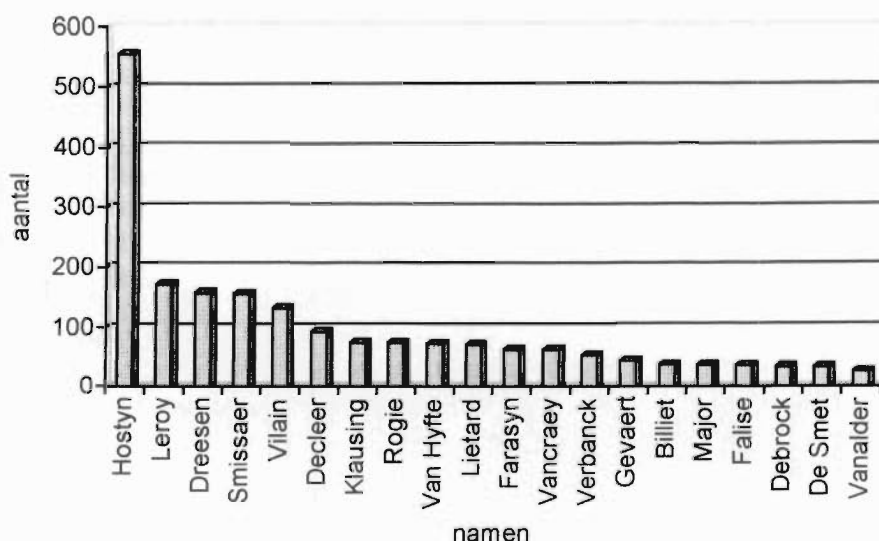
8. De productiefste auteurs

De twintig meest geciteerde auteurs zijn allen mannen en hebben samen niet minder dan één derde (1984 van de 5914 nummers) van de Bibliografie volgeschreven. Torenhoog op de eerste plaats prijkt stadsconservator Norbert Hostyn met 556 nummers (of nagenoeg één tiende van de gehele bibliografie) naast zijn naam. Zijn hoge productie (met een piek in de periode 1980-1989) verklaart natuurlijk heel veel van de hierboven geformuleerde vaststellingen: zijn belangstelling gaat vooral naar de hedendaagse tijd, naar kunst en cultuur en veel publicaties van zijn hand verschenen in 'De Plate'. Maar ook de andere productiefste auteurs zijn geen onbekenden in het 'De Plate'-midden: tabel 10 toont dit duidelijk aan.

tabel 10 De productiefste auteurs

Naam	Aantal
Hostyn Norbert	556
Leroy Robert	171
Dreesen Jan-Baptist	157
Smissaert Emile	155
Vilain Omer	132
Decleer Roger	93
Klausing Jef	75
Rogie Henri	74
Van Hyfte Ivan	72
Lietard Edwin	71
Farasyn Daniël	63
Vancraeynest Raymond	63
Gevaert Ferdinand	44
Billiet Germain	38
Major Walter	37
Falise Jean-Pierre	36
Debrock Walter	34
De Smet Jos	33
Vanalderweireldt Edouard	26

grafiek 10 productiefste auteurs

9. Besluit

Uit een dergelijk beschrijvend onderzoek – een onderzoek waarin gepoogd wordt om een aantal gegevens in kaart te brengen – is het niet eenvoudig om besluiten te trekken. Veel van de gedane vaststellingen kunnen maar betekenis krijgen wanneer ze het voorwerp uitmaken van een vergelijkend onderzoek. Pas door na te gaan hoe het elders zit, kan het typische van de eigen situatie worden gedetecteerd.

Toch blijkt uit deze eenvoudige beschrijving reeds hoe invloedrijk en belangrijk de rol van 'De Plate' is in en voor de geschiedschrijving over Oostende. Het tijdschrift, de behandelde onderwerpen en de productiefste (uiteraard: mannelijke) auteurs (puur kwantitatief en zonder onrecht te willen aandoen aan wie minder "titels" achter zijn naam heeft staan!) zijn hét uithangbord van de geschiedenis van Oostende. Het beeld dat de Oostendenaar en de buitenstaander van deze geschiedenis heeft, wordt door hen bepaald. 'De Plate' verdient daarvoor natuurlijk alle lof. Maar deze quasi 'monopoliepositie' legt ook een zeer grote verantwoordelijkheid op de schouders van de vereniging: haar publicatiebeleid bepaalt immers het peil van de kwaliteit van de productie en meteen ook de wijze waarop de buitenwereld Oostende en haar geschiedschrijving beoordeelt. De kennis over het Oostendse verleden wordt misschien minder beïnvloed door de realiteit van dit verleden (wat dit ook moge zijn), het belang van bepaalde gebeurtenissen voor de verdere evolutie (hoe moeilijk ook te definiëren), de aanwezigheid en de toegankelijkheid van bronnen (vaak sterk afhankelijk van het toeval), ... dan door de belangstelling voor bepaalde periodes en thema's van wie er over werkt en schrijft.